

auget humore. diminiuit vero humore cum luna fuerit in defectu. Et ideo pisces clausi in ochis in lune incremento turgescunt. et in defectu euacuantur. In his autem ochilibus preciosi generantur margarite de quibus dicitur plinius. et alii quod de aianciu sepiet natuis quod tpe nocturno litore pascunt. et celestis rore margaritas accipiunt. vnde et tales ochile margaritifere et herelle sunt dicte. in quibus carne preciosus calculi solida. et est nobilissima gemma que sic ex rore venal tpe generantur. que quod albice et lucidice tanto efficacior estimatur. Sunt et quedam ochile siue ochelice dicte ab asperitate et acume. que alio nomine ochilia dicuntur. que cum uide ferre lacrimas purpurei coloris emittunt ex quibus purpura coloratur. et in ostry est appellatum quod ex humore teste elicitur hec factura ut dicitur plinius. Has et multas alias piscium proprietates et naturas in libro plinij. et aris. et in ysidoro. et in epamerio ambracino. et basilij ptolemy inuestigare. ne uobis infirmiter legentibus de hac materia hoc sufficiat. Dicit etiam plinius. ut dicit ysidorus. li. xij. quod piscium sunt in aquis generantur. et plinius. ex quibus multa quedam natura intellectu ordinem tpe suorum cognoscunt quedam in suis locis sine mutatione vagantur. quedam in tpe obseruatione viuunt. quedam vero amplexione masculi et feie accipiunt catulos suos ut cetus. Vnde autem est cetus et balena. et sunt baleno imense magnitudinis telue ab emittendo et suis dedito aquis sic uocatur. Omnibus enim alijs teluis maris aliquid acciunt uenas. balena ei emittit dicitur. Cete ei dicitur a corporis immitate ut dicitur ysidorus. li. xij. Dicit autem in libro oratorum. cetus habet in symate et post eum uentum cum feia quod superfluit su generat aque. quod collectum et desiccatum in ambracino sicut ambracino. Quod ei multum elicitur vaporis odoriferum ad modum odoris ambracino ex ore suo emittit in quibus pisces delectantur. et apte uapores edolencia ipsi uentum cum ingrediuntur. et sic decepti ab ipso deueant. In hoc pisce ut dicitur de materia terestris dicitur plusquam aque. et ideo multum est corpulencia et pinguedinis vnde in senectute pro magnitudine corporis in eius dorso coadunantur puluis et densatur inter quod herbe et frutices ibi coalescunt. ita ut telua inuile silis esse uideatur ad quam si nauigantes incaute appropinquauerint sine periculo uix euadunt. nam aqua in tanta quantitate de ore elicitur quod ipsa; aliqui obruit et submergit. Tante etiam est pinguedinis quod quando piscatores uapores uenabul sunt telis uulnere non sentit nisi pus pinguedo totaliter profert. sed quando caro interiore leui sic facillime capiunt. quod amaritudinem aqua salte non sufficiens licet petit. Tante autem est quantitas quod quando capiunt. tota patria ex sua captura emendatur. Catulos suos amore miro diligit et eos in plago longo tpe circumducit. quod si eos

ab arenis simul impediti contingit. et aque multitudinem in ore collectam super eos fundit. et sic eos a periculo liberat ad periculum pelagi reuocat et reducit. et tunc omnes occurrentes ipsis nocuos pro eorum defensione se opponit. et semper inter se et mare in parte tueri eos ponit. et quando in ualescat tempestas fetus suos adhuc iuuenes et teneros in uentre suum retrahit quos seruitate facta uiuos euomit. euomit iterum et emittit ut dicitur idem. Item in oratione contra cetum pugnat quidam piscis serpentinus et uenenosus sicut cocodrillus. et fugiunt pisces ad caudam ceti. qui si deuictus fuerit pisces predicti moriuntur. Quod si non poterit ille piscis pestifer deuincere cetum. a faucibus suis fumosum uaporem fetidissimum in aqua emittit. Cetus uero fumo odorifero de ore emisso. fetidum odorem repellit. et sic se et suos protegit et defendit.

Explicit liber tertiusdecimus Incipit quartusdecimus de terra et partibus eius.

Dicitur diuina cooperante gratia completus est tractatus de proprietatibus corporis supremi luminosi scilicet celi et corporis intermedium lucidi spiritui et diaphani scilicet igni. et aerei. et aquei. ultimo dicendum est de proprietatibus corporis infimi et operati. et hoc tam in generali quam in speciali. Corpus autem infimum et extremum est ipsa terra respectu celi. de cuius proprietatibus omnibus aliqua sunt huic opusculo insertenda. et hoc quo ad eius substantiam et qualitates et ordinem siue conatum. Continet autem in se interius pro conatu omnia metheroica et mineralia sicut lapides et metalla. exterius uero sensibilia sicut bestias et iumenta. et vegetabilia ut herbas plantulas et arbusta. de quibus omnibus ponenda sunt aliqua in hoc tractatu prout de eis facta scriptura uideatur in superficie facere mentionem. Simplicia autem et omnibus fere nota. credimus hic pro simplicibus sufficere de bere. et ideo de illis pauca recitantes. maiora maioribus et subtiliora subtilioribus reseruamus. Hoc autem in principio huius opusculi uolumus protestari. quod parum aut nichil de nostro hic apponimus. sed auctentia sanctorum et etiam aliquorum philosophorum de quibus ad modum in precedenti tibi fecimus intersecaliter inserimus. De terra.

Terra itaque ut dicitur ysidorus. li. xij. capitulo primo est in media mundi regione posita. ab omnibus partibus celi in modum centri equali intervallo separata

que singulari numero totū orbem figit in plā
 li vero singulas eius ptes Est autē dicta ter
 ra vt dicit ibidē a supiori pte qua terit **Dec**
 et humus dicit a mari humido cui dūgitur
Dicit et tellus q̄a fructus eius tollim? **Di**
 citur et ops eo q̄ op̄ fert frugibus **Eadē** di
 citur arida vel q̄a amare vel culture est apta
Vel quia ab aliq̄ siccitate p̄p̄ia est disticta
 q̄ em̄ humida sit hec ab aqua vicinia nūc
 fortit̄ hant ibi dicit yf̄id **Prop̄tates** autē
 terre d̄scribit babil? in examerō sic **T**ra in
 quit est corpus infimū et mediū eq̄libo spa
 c̄is a celo remotū et ideo celi cētū a sapien
 tibus est vocatū vnde et omniū corpū est cor
 pulentissimū de simplicitate et subtilitate ha
 bens v̄nūmū atq̄ mūdi firmatū sūd amētū
Corpus natura frigidum et siccū q̄ t̄itate re
 spectu celi minimū q̄uis in se maximū qua
 litate obscurū et ex se opaci figuracione spe
 r̄itū et nō nisi aque glutino cōmansuū fm̄
 totā quietē licet in suis p̄tibus suscipiat sepe
 motū omniū corporalū viuētū habitaculū
Medū di scabellū dictū eo q̄ in corpore mū
 di minima ē species huius elemētī minus q̄
 apparet in eo diuine op̄atio potestatis p̄p̄
 quod dicit suo q̄si infimo p̄de tāgere terram
Quia respectu magnitudinis et pulchritudi
 nis celi minime videt̄ incorporē terre diuine
 sapiētie sublimitas relucē **Q**uāuis autē ter
 ra respectu celestis corporis sit infima tamē
 lūariū celestū influēcie est maxime suscep
 tiva **Et** ideo sc̄d̄b̄issima ē tāq̄ vir omnium
 et multarū et otariarū speciez maxime pro
 ductiua **Cū** em̄ sit celi cētū in omni sui pte
 ab ipso recipit influēciā et effectū **Unde** q̄s
 minus nobilitatis videt̄ habere ī sua substā
 cia recipiat in effectu et virtute sua quia no
 biliōres p̄ducit fm̄ q̄ species aliq̄s quā ip
 sum celum quod pro cenatu habet solas isen
 sibile stellas **Terra** vero pro cenatu d̄tinet
 q̄ producit vegetabiles s̄sibiles q̄ mōnales
 creaturas vt dicit babil? **D**iat etiā ad hec
 idem terra vt d̄ cit phus est prop̄t̄is equi
 librata pondere quolibet enim suarum par
 tium suo pondere mittit̄ ad mundi medium
 quo visu et in declinatione singulariū p̄ciū
 tota cetera centrū eq̄librata suspendit̄ et eq̄li
 ter in mobilis retinet̄ sicut scriptū est **Q**ui
 fundasti terrā sup̄ stabilitatē q̄ ideo fm̄ yf̄id
 d̄ l̄xi d̄i c̄i solum quia elemētū est solidū
 atq̄ libet corpis q̄nū ū q̄ ponderosi sustinet̄
 totā mole **Unde** q̄libet quia sursum mota q̄us
 terrā stabilē tangant p̄manēt in quiete sed
 cū puenerit ad terrā q̄tante p̄p̄t̄ malignes
 aut̄ ipsius terre p̄p̄tates nobiles et effect?

fero? gentiliū terrā deificauit et eam diuinis
 honoribus antiquis venerari et colere consuevit
 hanc tāgit yf̄id li. viij. in tractatu de dijs gē
 ciū et nominibus. c. xij. **Cere** deoz matē w
 auerūt antiq̄ terrā acreādis frugibus sic dic
 ta eo q̄s omnia cibet et nutrit et om̄ia in di
 gēcia alimēto nam terra mat̄ est fecūditatis
 q̄a nullū vegetabile potest cōsc̄re nisi in ter
 stri substācia radice **I**deo etiā ops est dicta
 q̄a melior sit ita op̄ culture et ex ipsa cōsc̄q̄
 op̄e victus qlibet viuēs creatum dicta est et
 honesta vel cōstat vi sua vel quia herbis et ar
 boribus et floribus sit vestita vt dicit ibidē terra
 em̄ semibus ansc̄tibus ih̄leme colorē recipit ab
 ethere in vere et in estate **Unde** tūc herbis et
 floribus cenat̄ et vestitur quibus in autūpno
 et hyeme spoliat̄ **I**n figurā autē tate sc̄d̄b̄i
 tatis et v̄tutis facta est ei magna ymago se
 minea alma matē nūcupata terribi corona
 posita sup̄ cētū cui leones dormiti subiciebāt
 in vna manu portabat clauē in alia tympa
 nū siue cymbal̄ cui aurige vibrabāt gladijs
 q̄s gustabāt et galli matronā sedēt̄ in cētū
 subsequē hūgebant q̄s mat̄ hūdbē sicut dicta
 eo q̄ plura piat et om̄ibus mortalibus cibum
 gignat dicit aut̄ et mat̄ alma eo q̄ omnia
 animalia alat̄ ē em̄ elemētoz nutrit̄ ita vt
 dicit yf̄id coronā terribiā ī capite gestare di
 cit̄ quia cūctis cūctatibus sup̄positis insignit̄
 in cētū rotato v̄h̄it q̄a ipsa terra pendet in
 volubili aere in q̄ sustinet̄ sedet aut̄ in cētū
 volubili q̄a cum om̄ia moueāt illa sola dicit̄
 tur nō moueri q̄ illi leones subiciūt māstue
 ros ostendit nullū genus est tā ferum q̄ in
 morte nō subici a terra possit aut supari q̄a
 clauis in manu fingit̄ ostendit q̄ terra hye
 me clauditur et vt nascitur fruges in vere a
 pitur **Quot** autē terre dicuntur galli seruire
 ostendit q̄ volatilia indigent semibus terre
 et ideo aues eam oportet sequi et ad eam des
 cendere vt in ea possit semina victus gracia
 recipere **Somit** autē cymbaloz designat ī co
 lendis agris strepius feramentoz v̄metū
 sed et ligonum et ideo eneorum quia antiqui
 instrumentis encis colebant terrā antiq̄ fer
 rū esset inuenta vt dicit yf̄id quia minister
 eius cū strictis gladijs fingunt̄ designat q̄
 pro terra defendenda vel ad q̄renda sepe bel
 la cōmittunt̄ ī quibus gladij extrahunt̄ h̄is
 et alijs multis modis describunt̄ p̄p̄tates
 terre sub in regumēto fabulaz sicut ibidē di
 vel dicitur ab yf̄id q̄uis autē terra sit sum
 me fixa et stabilis sc̄d̄b̄i sicut sume cum inter
 elimenta est affibilis p̄ effectū **I**te q̄uis
 fm̄ substācia sit facta q̄s d̄a t̄uēim se d̄tinet

vapores igneos quos emittit vt patet in
ethna & vulcano sicut ibidem dicit idem **I**
quus term superficialiter exterior sit nigra
et indecora intrinsecus tamen continet mult
ta preciosa. Et quadam enim celestis influ
encie impulsionem in interioribus terre venis prior
se genere et nobilia metalla generant. **V**nde et terra
fructificans sub quodam exteriori sformitate occul
tat. Item terra vndiq; mari agit et maris
brachijs circumdat et partem a mari humiditate
per occultos meatus penetrat ne pro siccitatis
naturalis domio resolutis partibus redigatur in
puluerem vt dicitur. **I**tem terra quous in suo toto
sit solida sit substancia eius quilibet pars ab exteriori
sit naturaliter mota tamen per admixtionem igneam
partem et aerem sit in aliquibus suis partibus terra et
porosa calidiora et spongiosiora cuius humiditate vapor
per ventosius subintrat terra partes commouet et
agitat et generat tremotum sic dicitur aris. li. meth.
Deus inquit frigidus in ventis terra agit facit
ista agitacione que est tremotus et sequitur ibidem
sicut sit somitus ex extrinseca corporis se a se
cuius in aere ita sit motus ex diuersitate agitacionis
venti occultati in terra et est signum super hoc quia
non acquiescit donec scindat terra et exit ventus
audita voce etc. **I**tem ibidem dicitur aris in locis in
quibus sit carius mais vehemens et agitacione vnde
dicitur eius in locis multarum carinarum sit vehemens
tremotus sicut accidit tunc heuualis in quibusdam
insulis in quibus incipit eleuari terra ad similitudinem
dum collis deinde scissus est locus ille et erunt
ventus fortis qui destruit ciuitatem cuius ipsius
suo manifesta est vnde nunc etc. **I**tem ibidem terra
motus sequitur vel committitur tenebrositas
reges solem ab his nubibus vnde ad consuetudinem terre
motus propter vaporem grossum et auerbit terra
motum signum signans eius esse quod videtur in
celo nubes longa sicut linea recta ante occasum
solis. **E**t sequitur ibidem et accidit quous
tremotus propter eclipsim per lunam quia
sic calor solis non pervenit ad aerem vt suble
uet et consumat vaporem qui est causa terre
motus. **I**tem in libro vegetabilium aris. cer.
remotus in locis arenosis non sit sed in locis
interius cavernosis et exterioribus in superficie
duris sicut sunt loca montium quia si locus in
superficie fuerit aeris exhalat vapor paulatim
et non sit tanta aggregacio vaporis vt possit
sit mouere terram sed cum locus interius
est concavus et spongiosus et exterioribus soli
dus atque durus aggregatis partibus vapor
poris sit agitacio fortis ita quod aliquando scin
dit terram. **I**n locis ergo omnino porosis
non accidit de facili motus terre propter
vaporis continuam euentacionem nec in

locis valde duris et compactis propter partem opul
sionem propter quod illas vapor plurimum non sub
intrat. **S**ed accidit in locis interioribus calidioribus
duris exterioribus et compactis hucusque aris. **I**tem terra
autem sit elementum secundum substantiam similis est in toto et
in partibus hanc tamen secundum qualitatem non est in suis partibus
uniformis primo propter aliam qualitatem elementarium
ad mixtionem complexionem et naturam mutat et
ideo viforme non habet dispositionem sic coloris va
riat sic sapore ista diuersitas multis accidit de
causis et in multis modis quous ex sua eleua
cione et de pressione nam eleuata est superior
de pressione vero et declinat esse superior osuunt
quod vt dicitur mac. accidit propter inferiori solis
foracionem in pressione tam in locis depressis quam in
altis aer enim grossior est in vallibus quam in monti
tanis et ideo maior ibi sit aggregacio vaporis
et etiam consalacio propter reuerberacionem
ad aerem grossum in locis vero montuosis
et altis quia aerem habent rariorem disper
guntur magis et non tam coartantur et ideo
minor ibidem generatur calor. **I**tem ex di
recta vel indirecta solis oppositione quia illa
terra fertilior est que seorsum sit disposita est
in parte ad susceptum calorem vaporis solis
vnde que vero magis elongat a radiis minor
apta frugibus et fructibus reperitur. **I**tem ex ventorum
diuersitate nam terra que continue pflat ventus
orientalis temperata calida est et inter humiditatem et
siccitatem quasi media vt dicitur etc. et ideo est fecun
diora floribus et fructibus et magis congrua hominum
habitacioni. **O**ccidentalis autem ventus magis attingit
frigiditatem et humiditatem et minor efficit terram
temperatam et ideo occidentalis terra minus
est fecunda. **V**entus autem septentrionalis terra
desiccata et infrigida tamen ratione puri aeris
ipsam subleuat et deurat. **V**nde in terra anglo
nali homines sunt prope stature et elegantis
forme frigiditate enim exterioris aeris claudunt
pori et calor naturalis retinetur interius
ex cuius virtute et statum ampliat et figura
corporis decorat. **V**entus autem australis quia
calidus est et humidus terram que continue
pflat turbat calefacit inspissat et ingrossat
et ideo homines australis regionis sunt stature
contrarie et figure illis que habitant in aglone
et ideo homines calium regionum non sunt
ita animosi et iacundi et clamorosi sicut alij
vt dicitur costar. **I**tem variatur qualitas terre
sive proprietates ex elongacione a mari sive
apropinquacione nam terra vicina mari me
ridionali calidior est et humidior terra que
est vicina aquilonali. **N**am vapor calidus et
humidus a mari resolutus calefacit terram que
est sibi propinquior. **Q**uia vero septentrionale equis

Lib 19

Et ideo mare ponticiū dulcius ē q̄ tetera ma-
 ria siue min⁹ salū. q̄ pl⁹ in illo viciat frīg⁹
 Et ideo vapor frīgīdus ab eo r̄solūtus terrā
 infrīgīdat p̄pinq̄ā r̄c. Itē variat ex hoīm
 exercicio ⁊ opacōe. q̄ro vero plus fodit et
 euerit. tanto ei virtus insira cū singulis y-
 tibus amplius p̄miceet et sic ap̄ior reddiē
 vt ex ipsa fruct⁹ mltiplex geneceet. Cū vero
 diu ociosa dimittit ⁊ quēta. ad p̄ductionē
 fructū reddi. minus apta Itē bona terra si
 rore fuerit p̄fusa aut opluta mollificat. ip̄m
 guat ⁊ meliora. Si vero arenosa fuerit a ni-
 mis lapidosa p̄ior effici. q̄a ampli⁹ in durat

De monte:

Mons ē tumor terre in altū se erigēs
 solo pede reliquā terrā tangens. Vel
 dicitur montes eo q̄ sint super aliā
 terrā eminētēs vt dicit aris. Dicit etiā aris.
 in li. de p̄prietatib⁹ elementorū. Quidā dice-
 runt q̄ terra in principio sue op̄ificōis fuit
 rotunda ⁊ plana. in qua non fuerūt mōtes
 neq; valles. quia erat spherica in figura sicut
 corpa superiora. Vnde montū ⁊ vallū causa
 non est nisi op̄mocio aquarū que cauaerūt
 loca t̄ra et facti sunt montes p̄tes duriores
 que non poterant cauari. loca vero cauata
 facta sunt loca marū et flūiorū r̄c. Itē etiā
 dicit in li. metho. Montes inq̄t sūt q̄s ex
 vehemētī motu terre vnde eleuat terra ⁊ fit
 mons sicut ex aqueductu accidit concauacio
 p̄funda ⁊ fit vallis Item ibidē. Haris quo
 q; accessus ⁊ recessus quedā loca cauat. que
 dā ex tollit ⁊ sunt montes. Et q̄s maē to. ā
 terrā cooperuit deinde mollia quedā etiā ab-
 rahit ⁊ dura reliquit. ⁊ in quib⁹ locis r̄gestit
 mollia. etiā quedā r̄gestata cū absēderet
 de siccata sunt in montes ouersa r̄c. Mōtes
 itaq; sūt duā solidi ⁊ opacti. a terra velus
 celū erecti. et tū terre radicius sunt diuncti
 q̄s; tū sunt interius spōgi osi. caui. cauer
 nosi. et ideo ad se racione vacuitatis aquas
 attrahunt atq; sūgunt. quas postq̄ fuerint
 eoz cauitates replete p̄ capita fontū emit-
 tunt. ⁊ sunt causa sempiterni fluxus ⁊ origo
 et principii flūiorū vt dicit aris. Ex quo p̄
 q; montes cauenosi sunt aquarū ⁊ humoz
 attractiui. et attractoz r̄tinue emissiui. Itē
 montes sūt metalloꝝ nobiliū r̄centiui. A p̄
 fundis ei montū venis. metalla nobilia ex-
 trahunt Itē montes sūt fructū ⁊ aromatu
 p̄ductiui. p̄pter puritatē em̄ aeris in sūmita-
 tibus montū dominātis puriores fructus et
 dulciores in montibus nascunt q̄ in vallibus
 licet pauciores Itē mōtes sunt cicius q̄ val-
 les radioꝝ solariū susceptiui. et suscepte illu-

minacōis diucius retentiui. Itē montes sūt
 vapor ⁊ epalacionū ḡnatiui. ex quoz aggre-
 gacōe nubes i aere geneat. In altissimis tñ
 montibus vt in olimpo. raro ḡnāt pluuie vt
 dicit aris. q̄s est p̄t aeris subtilitate. ⁊ va-
 porū paucitate. primo em̄ vapor r̄solūit ⁊ cō-
 sumi. ante q̄ ad cacumen montū attingere
 videat. Itē mōtes ventis ⁊ turbimbo sūt ex
 positi plus q̄ valles. Et ideo racione frīgīdi-
 tatis in montibus dominātis sunt niuū con-
 seruatiui. Ventis inq̄t frīgīdis in montibus
 r̄gelant et r̄stringunt. Et ideo in montibus
 diucius q̄ in vallibus r̄morant vt pat; in
 caualo ⁊ in libano ⁊ in alijs r̄similib⁹ mon-
 tibus. qui semper scdm̄ yfīd. densissimis ni-
 uibus candidant Itē mōtes sepius patiunt
 ictus fulminis et fulguris q̄ valles vt dicit
 yfīd. Vnde ⁊ pirenei montes a crebris fulmi-
 nū ictibus nuncupant. Pir em̄ grece ignis
 dicit latine Similit et ceramnei montes a
 crebris fulminibus sūt dicti. grece ceranos
 fulmē dicit vt dicit ibidē yfīd. Itē montes
 quia scdm̄ sūū altū sūt et sublimes maxime
 agruūt speulacioni. Vñ et qui aduentū hos-
 tiū p̄uendē ⁊ p̄cauē capiūt. cacamina ascē-
 dunt. ⁊ eminēcia pericula a remotis p̄dicē
 r̄sueuerūt. Itē montes quia quo ad naturā
 et op̄ificōe; parciū. solidi sunt ⁊ fortes. ideo
 potissime sunt apti castroz edificacōi. vnde
 mansiones in motibus solent esse fortes et
 ceteris tuciores. maxime q̄ p̄pter inertiōe
 duriciē non possunt subfodi. et p̄pter sūū
 altitudinē adiri non possunt facili seu ascē-
 di Itē montes quia in herbis et in pascuis
 feandi sunt ⁊ vberes. ideo veniunt pascuē
 ouū ⁊ animalū ēfectiōi. montuosa em̄ pa-
 schua ⁊ gramina in montibus crescēcia sūt
 salubria. et nutriture aialū vtiliora q̄ illa
 que crescunt in vallibus quīs sunt genealit
 pinguiora. Dumce em̄ nutrimētalis quo nu-
 trunt herbe ⁊ gramina in mōtanis. subtilior
 est ⁊ purior q̄ campestris. Et iō calor celestis
 facili illā humiditate digerit. ⁊ in substāciā
 gramīnū ⁊ fructū immutat p̄fectius ⁊ con-
 uertit. tū p̄pter humiditatis ipsius subtilitate
 tū etiā p̄pter existētes ibidē aeris puritates
 Itē in montibus habundāt alcioces arbores
 q̄ in vallibus ⁊ frutices densiores. Itē mō-
 tes agruūt animalū agrestū habitacioni
 et auiū siluestriū nidificacioni. p̄t q̄s ⁊ fece
 q̄ p̄sequunt ⁊ venatoribus in valle. r̄fū-
 giunt ad montes. et ibi sunt tute.

De arath:

Arath mōs est armenie altissim⁹
 in quo archa post diluuiū r̄quieuit

vt dic ysid. vñ hodie lignoz arche vestigia
adhuc apparent. vocat aut idē mons diuisis
nominibz. De hoc em monte dicit iosephus
sic. locus inquit vbi est archa noe armeni
egressorū vocant. Illic em arche solute reli-
quias vñ nunc puinciales adhuc ostendūt
huīus em arche vt dicit idē iosephus ibidē
meminit herosolus chalde. nartās sic. Dicit
aut et nauis que in armenia vnit circa mō-
tē cardies adhuc aliqua pars esse et qōdam
inde bitumē cadere quo marie vtant hoīes
ad expiationē. De hoc etiā scribūt et iero-
egipci et manasses dām. in. p. vi. hystoriaz
li. sic. Est mōs excelsus in armenia qui batis
appellat in q̄ multos fugiētēs fmo ē diluuij
tpe liberatos et quēdā siml in archa deuectū
in mōtis remisse sumitātē. lignozq; reliq̄as
ibi mltō tpe eē reseruatās. Armeie etiā mō-
tes dicunt ceānei. p̄t alti tubinē et fulminū
crebū passionē. grece ei ceānos fulm di. la-
tie vt dic ysid. Hī mōtes i armenia et hiberia
incipiūt a portis calpijs vñ ad fontē vñ flus
uā tigris orit vt dic ysid. **De bethel.**

Bentes bethel sūt i iudea vicini iherosolym
vbi domus domini fuit sub salomone
edificata. Sunt autē montes bethel
nemorosī. arboribus dñti fertiles et fructu
granimibz et herbis aromaticis pleni. et ideo
ceci capree et himuli frequētā illoz mōtiū
caumina sunt sucti. **De cauaso.**

Cauasus ē mons orientalis ab india
vsq; ad taurū porrectus per gentiū
iuxta illos montes habitantiū va-
rietatē diuersis noībz nūcupatus vt dicit
ysid. vbi autē ad orientē in excelsi. ac surgit
sublimitatem. p̄t mīmū candōē cauasus
noīat. Nā lingua orientali cauasus. i. andor
dicit. Inde et eos qui huic monti sūt vicini
croachasū vocauerūt. achasū ei apud eos
cādor. i. mir appellat vt dic idē. **De hebal.**

Hebal est mons transiordanē
in quo steterūt sex tribu post iordā
nis tñstū ad maledicendū illis qui
p̄cepta decalogi non seruauerūt vt p̄ deut.
xxvi. Et est mons vt dicit cauemosus et
vraginosus pacēs sepius cetero tū aut cō-
cordat interpretatio eius. Nā ventus vrago
interpretat fuit itaq; mons maledictionis
et iprecacōis in q̄ mala tñsgressoribz iprecacō
bā reputaba. etiā mōs vilitatis et abiecti-
ōis. vñ et sex tribu ignobiliores sc; ancillaz
filij sup montē hebal fuerūt ad maledicendū
iplō deputati deut. xxvij. **De hermon.**

Hermon est mons modicus sup ior-
danē hūis. quā in herbis et pascuis

est fecundus. Nam circa radices eius siue
circa pedem fluentis iordanis imbuit circa
verticē vero ei⁹ seu cacumē copioso rore p̄si-
dit. et iō virore ex roris et aque influencia
decorat et insignit. p̄t q̄ et ibi nutritēbā
p̄t q̄ que in tēplo debuerūt simolari dño et
offerri. et q̄a aialia ex rois fluminis et herbis
eiusdē geneis mōtis ipinguata. in mōte syō
idest in attrio tēpli offerebant. Ideo di⁹ fm
hebreos per p̄pham q; ros hermon descendit
in montē syon. q̄ ad lām fieri non potuit
q̄a mōs syon mōte hermon alioz existit. In
sup et ab eo valde remotus fuit. p̄ tātō igi⁹
ros mōtis hermon dicit ascendisse in syon
q̄a pinguedines et abipz aialia que in illo
mōte pascebant ad pastū ignis altaris in
iherosolym in sacrificio offerebā. p̄t q̄ et hermon
lunē exaltatū interpretat. sicut dicit glō. sup
ps. q̄e lunē i altari augebat q̄n ignis sacri-
ficij tali pabulo fouebatur.

De hebron.

Hebron mōs ē in iudea in q̄ ē
fita ciuitas famosissima ab eiusdē
mōtis noīe ebron dicta vt dic tab.
Cui⁹ vall dicit vallis mābre que ab antiq̄
tpe ab amicis aner et eschol ē possessa vt p̄
in gen. Dic mōs locus ē solēpmis mōte scōz
p̄t archaz. q̄z corpa ibidē q̄h a mundi p̄-
cipio requiescūt vt dicit gen. vbi adā mar-
imus et. Itē illū montē potētissimi viri iure
hereditario possederūt vt p̄ in iosu. xvi. vbi
di⁹ Deleuit ex eo caleph filios emath. ysai
et achmaan et p̄tholomay et. In hoc mōte
tāz in loco tuicoa dñs p̄ncipiū regni dauid
instituit et ei vt illac ascēdēt post mortē saul
diuinit⁹ ip̄eruit vbi. vij. ānoz spacio ēgnās
tandē ad tocū regni iherosolym fastigiū assumptus
fuit. Iste mōs ab antiq̄s cariathebe fuit p̄-
mitus nūcupatus. i. ciuitas quoz. q̄a noīa
tissimoz viroz quoz corpa ibi requiescūt vt
dic iero. sc; adā et abrahā. ysaac et iacob et.

De montibus ethiopiae.

Montes ethiopiae dicunt esse. vij. int
q̄s p̄cipu⁹ mōs athlās ē. Ethioptia
em vt dicit ysid. li. xiiij. c. iij. circa
occidū mōtuosa ē. et arenosa in medio ad
orientale aut plagā defra. cui⁹ sit⁹ ab occidū
athlās mōtis vñ in egipti fines porrigi⁹. a
meridie oceano. a septentrione nilo flumine
claudit. Cui⁹ regiois mōtana fiant et plana
plurimas hnt gētes. vultu et mōstruosa sp̄e
horribiles. feraz q̄z et sp̄entū refera sūt mlti-
tudine. Illic tinocerota bestia sc; vnicornis
illic cameli et pardi. illic basilisci et dracones
ingētissimi ex quoz cerebro gēme ex tra hnt

facinet q; et crisopastus ibi inuenit et cy namomū recolligit. Illic gignunt seue fere vt dracones struções et symie et eciā elephā tes hocū yhid. dicit eciā ibid q; int cirenē et ethiopiā est fons q; friget calore diei et calz frigore noctis otra nauā aq; et fociū alioz

De ethna

Ethna est mōs in scialia insula ex q; erūpit ignis cū sulfure quē ad modū i lehena vt dicit phid. li. xliij. c. xi. Dic mōs ab illi pte qua flat eurus vel affri cus habet spelūcas plenas sulfuris ad vsq; ad mare deductas qā spelūce in se recipiētes fluctu ventū creant qui agitati ex sulfure ig nē gignit. Unde et mēdiū fumosū ad itan ab hoc mōte erūpere solent hanc ibid dicit phid. in hoc eciā mōte sepe dicit apparet q; dam figure et audiūē sepius ab inulis terre circa montē et hne genit et wces querulose Unde apleūē credē q; ibi sunt loca penalia In quib; anime aliq; pumiūē quod tamen nō assero sed heat greez in dyalogo suo vi deēt de hoc facere mencione

De monte esau

Mons esau idem est q; mons seyr in hō monte est ciuitas ydumea ab eodē dicta et ab esau filio ysaac qui ciuitatē illā pmit dicit ostinisse vt dicit Jero. sup abdiā. nam esau es yr et edon appellat et de hoc dicit glo sa sup deu. ij. seyr mōt est mōs in terra edom in q; habitauit esau i regione gebalena vbi pmo habitabat torēs quem int fecit choda loamor. gen. xliij. et hic mōs ē ab esau pilo sa et hypido seyr. i. et pilolus nomē accepit istū mōtē habitauerūt pmo hoerei homines stature gigantee enormitate corporis hoeribi les vt dicit glo. sup deu. ij. q; ex pulsis at q; delectis habitauerūt ibi filij esau vt dicit deu. ij. mōtes itaz terre edom altissimi sunt ita qd aliquib; ptribus nubes tāgere videāt Sūt autē mōtes illi cūnosī et caui et spelū cis pleni vt dicit glo. sup abdyā. in quibus habitant homines i estate quia ibi minus est estus solis

De monte effray

Mons effraym spēaliter dicebat mōs in tribu effraym i quo iosue filij nun recepit possessionē vt patz iosue. xij. in qua edificauit ciuitatē habitauit q; in ea inter a lios vero regiois illius mōtes erat vt dicit adamā cūs. erat mōs iste herbis et arborib; in signice et fructib; fecūdiōe situ subtilioz et aspe ctu pulcrioz aere salubrioz riuulis fociū montē irrigancū fertilioz et ideo erat locus agrius vt in eo ihesus qui dicitus est iosue

habitaret vt dicit idē adam. in eodem mōte aseprentionali pte mōtis iosue est sepult vt dicit iosue. xxij. erat eciā mōs iste vicin fichen q; erat ciuitas refugij cū subtebanis suis in mōte effraym vt patet iosue. xx. vbi sepulta sūt ossa iosue vt dicit iosue ultimo. In eodē eciā mōte repositi iosue cultros seu machetas petrinas qbus filios israhel i here mo circūcidit vt dicit adam. sup iosue. c. xx. pterea in mōte effraym habitauit delora p phetissa et sedebat sub palma q; erat int beth el et ama. vt patz iud. iij. c. mltos em mō tes ptiadares hne colles habuit mōs effray. i. trib; effray. quia tota illius sois plūmū fuit mōtuosa et in locis plūibus nemozosa. vt pz iosue. xvij. Itē i eodē mōte int facti sūt pncipes madiā ozeb et zeb q; capita de gedē on tñscedanis fluuū sūt allata vt patz iud. vij. in ramatha eciā mōtis effraym nat fuit samuel ppheta. i. reg. i. et ibidē orisatus quia ab eo in eodē loco saul i regē pmit ē in iud. vt patz. i. reg. x. In eodē eciā mōte samuel mortuus est et sepultus. i. reg. xv.

De monte phalga

Phalga mōs est maxim; et in se multos ptiadares mōtes nā in hoc mōtē sūt ab arū et nelo qui sunt colles sup q; ascendit moyses vt videret terminos terre p missionis ante q; moreret et in valle eius dē montis in cāpstris moab tumulo traderet. vt patz numeri. xxvij. et deu. ultimo. hic mōs fuit i iunib; moabitaz et armonitaz diuidens terrā eoz a terra amoroz quā postea posside rūt ruben et Gad et dimidia trib; manaf se vt patet deu. iij. radices vero istius mō tis tāgūt mare rubrū qd ē mare salissimū ficut dicitur deu. iij. tam in tētu quā in glo Unde isti mōtes diuidebant terre q; inhabi tabant moabite et est amonite a terra q; in possessionem receperant israhelite. Unde vsq; ad verticem eius montis puenit moyses et ex illo loco totam terrā pmissionis fuit con templatus ibi quia mortuus ē et in valle ei dem montis vbi fuerūt campestia moab sepultus est et vsq; ho die octu' tatus. super istum montem phalga ascendit balaham a riolus cum balac rege moabitatum vt male diceret populo israhelico cuius maledictio nem dominus conuertit in benedictionem. vt dicitur numeri. xxij. ex quo pz q; mōs ille fuit mons diuisionis. quia terminos malozum a bonozum terminis diuidebat qā inde dominus per balaam prophetam bene dictionem populo israhelico conferebat Itē mons fuit speulacionis et contemplacionis

Quia inde moyses terra promissionis terminos
pudebat De hoc monte ut dicit iero. in li.
de nominibus locorum. Abatim inquit est mons in
quo mortuus est moyses in terra moab contra
iericho in supilio montis phasga a qua tota
regio in circuitu dicit phasga et ostendit ascen-
dentes de libia de meselon et idem est quod et
nebo etc. **De monte gofor**

Gofor est mons siue collis moabitaram
Et est pars montis phasga super quem
balac dixit balaam ut malediceret israel
numeri. xxiiij. Ita dicit iero. in li. supradico.

De monte galaad
Galaad ut dicit iero. mons est ad quem
iacob venit viij. die de caana quod fuit
giebat laban. Est autem ut dicit idem
tergu feminis et ambie collo libani copulat
et extendit usque ultra iordanem in terra quam quondam
fuit seon regis amoraeorum. postea vero cecidit
in sortem ruben et gad et dimidie tribu manasse
in qua mons est ciuitas edificata et similia nomen
appellata a galad filio machir filij manasse
hic mons iter alios est nobilis quia mons est
pasture et refectiois. est enim fertilissimus in
frugibus et in pastuis et in fontibus. Ite mons est
medietas terra comitis. Nam in galaad inuenit
resina quam quondam vulnera et diuersi morbi pla-
nant ut dicit iero. xij. Nunc est una est in galaad
quod. Ite mons est federis et reconciliacionis quia
in monte galaad confederatus est iacob cum laban
et ei totaliter reconciliatus ut gen. xxxi. Ite
mons est testificacionis ut ibidem dicitur enim
appellatum est nomen eius galaad quia cumulus
testis. Ite mons est lucri et negociacionis. nam
montana galaad negociatores pro spebus aro-
maticis operandis sepius frequentabant ut per
gen. xxxv. Viderunt negociatores venire de
galaad portantes aromatica in egyptum etc.

De monte garizim
Garizim ut dicit ieronimus est mons
iuxta iericho cui vicinus est mons
ebal ex aduerso respiciens. In his
duobus montibus benedictiones et maledic-
tiones populo mittenti terram promissionis
promulgabantur ut per benedictiones pro-
uocarentur ad bonum legis amatores. Per
maledictiones vero tererentur dealogi trans-
gressores. In garizim vero. vi. tribu nobili-
ores cum sacerdotibus proclamabant bene-
dictiones. Et ideo moleuit consuetudo ut
mons ille haberetur in ueneratione a poste-
ris et frequentaretur causa sacrificij et oratio-
nis. Unde inter iudeos et samaritanos fuit
contentio de loco ad oracionis samaritanis
preferendo monte garizim conuersione esse ad

orandum quod templum in ierusalem iudeis octa-
uam assentibus ut patet in ioh. iij. tam in
textu quam in glosa.

De monte gelboe
Gelboe sunt montes ut dicit iero. ali-
emigenati. viij. miliario ahiopoli in
quibus est uicus grandis qui gelboes
nuncupatur in montibus istis pise saul cum iona-
tha filio suo et corruit coram philisteis israhel
ut patet. i. regu ultimo contra quem indignatus
dauid propter ruinam populi ipse male dixit et
male dicendo eos in siccitate et sterilitatem
commutauit ut dicit glo. sup. iij. libri re. c. i.
montes inquit gelboe vberes fuerunt ante male-
dictionem quam attenuis maledictioni subiactae
ferunt nec unquam ibi plures testantur

De monte golgatha
Golgota ut ait iero. est mons caluarie
in quo saluator noster fuit pro salute ho-
minum crucifixus et usque hodie ostenditur
in helya. ad septentrionalem plagam montis
syon. dicitur autem locus caluarie secundum prophetam quia
ibi capita hominum damnatorum decollarentur

De gaas
Gas est collis in monte effraym in pos-
sessione iosue filij non ubi mortuus
fuit iosue et sepultus in septentrionali
parte eius de montis ut patet in libro iosue. vsquo
autem sepulchrum ostendit in monte predicto usque ad
presentem diem ut dicit iero. i. predicto. li. de noibus

De monte hephron
Mons hephron est montiuus in tribu
iuda contra septentrionem in xx. ab he-
lya miliario ubi est villa pygandis que effraym
nuncupatur ut dicit iero.

De montibus israhel
Montes israhel dicitur montes generaliter totius
terrae promissionis siue fuerit ultra iordanem
siue infra siue citra sepe sumuntur per terra. x.
tribuum que sunt montiuosa precipue in tribu dan et
effraym. nam et x. tribu nomen israhel sibi vendi-
cauerunt sub ierobeam filio qui fuit de effraym
et regnauit primo in samaria super x. tribu ut
dicit iero. et per in historia li. iij. regu. xij. hii
montes multum erant pascuales vberes fructuosi
et frugiferi oliuis et alis arboribus fructiferis
pleni erant etiam medicinales herbas et spebus aro-
maticis pleni ut dicit psalm. lxxv. c. iij. sama-
ria regio est palestina ab opido quondam nomen
acceperit quod quondam erat ciuitas regalis in israhel que
nunc a. augusto sebastia nuncupatur. Dec regio
iudee vicia est et illi similis in natura nam
valay opus diues est frugibus fertilis aqua illu-
stris optima balsamis. Unde secundum grammatice elementorum
iudei hanc terram melle et lacte fluere iudicabant

Nam in eius montibus propter pascua habundantiam innumerebilia ouium et pecorum greges et armata pascebant. Apes etiam innumerebiles in eis mellificantes. herbarum et florum suauitate dulcissima nutriebant. fructus et fruges propter aeris temperantiam et roris habundantiam citissime ad maturitatem in illis montibus ducebant. Aurum vel argentum et cetera metallorum genera in illis montibus fodiebant. deuterium. Fontes et flumina de venis montium superius pergebant. loca munitissima in illis montibus edificabant. ferre siluestres sicut tigrides et leones in illis nemorosis montibus assabant.

De montibus perthoris.
Perthori montes dicuntur motes scythie. eo quod ultra eos flat boreas ut dicit ysidorus lib. xiiij. Sunt autem superius ysidorus eundem. ca. iij. terra scythie plures locupletas inhabitabiles tamen plures. Nam dum in plerisque locis auro et gemis montes scythie effluunt. grisonum immitate tamen ibi accessus hominum est. In illis montibus smaragdi optimi sunt et cristalli purissimi de scythie montibus transmittantur. Sunt autem silue aspectu ibi et maxime que in ambo feris scilicet pantheris et pantheris sunt repleta. Ibi etiam sunt canes tanta magnitudinis et tam in mense feritatis ut caurum perimant et leones premant et occidant et maxime in albania et hierosolyma que scythie sunt regione que montiu se sunt et plurimum nemoro se.

De carmelo.
Carmelus est mons iudee in qua est ciuitas dicta carmela. Et est duplex carmelus. vnus in superius parte contra meridiem in quo nabal legit pauisse greges primo regis. Alius est carmelus in inferiori parte terre respiciens mare. vterque mons fertilis est in pascuis fructibus et herbis.

De libano.
Mons libani est mons phenicis altissimus cuius meminerunt prophetae dicitur ysidorus.

nuncupat ut dicit ieronimus. Item mons est sufficientie et fecunditatis. Nam propter roris habundantiam et pluuiarum frequentiam herbis habundat precipuis pascuis vberitatis et fructibus optimis et maturis. Et ideo in monte libani nutriebant alia que offerebantur in templo. et in ipsius pascuis fouebantur. Item mons est eminentie et maxime sublimitatis. quoniam ut tabanus super regem dicit omnes alios montes illius regionis altitudinis situ libanus excedebat. Et ideo uentibus tyrum per temota valde maris nauigia se nauigancium oculis efferebat et quis deberet nauigantes petere portus sua altitudie ostendebat ut dicit idem ibidem. Item mons erat indeficientis influencie et sempiternae humiditatis. Nam quousque siccitate preterret in sua superficie nobilissimis tamen habundabat intersecus uenis aque ut patet in puteis aquarum viuencium qui iuxta salomonis sinam in canticis solent continue cum impetu de libano emanare ut dicit canticum. iij. quasi puteus aquarum etc. Item mons est confidentie et securitatis. Nam in libano quiescentes tunc sunt a venosis et serpentibus quos sua aromaticitate et virtute fugant tam herbe quam arbores ibidem continue crescentes. Nam cedri ibi crescentes suo odore fugant omnia venosa et ibi venosa reptalia viuere non permittunt ut dicit ieronimus. Item mons est pulchritudinis et amenitatis. Nam cedrorum et aliarum viuencium arborum mira preitas gramini et herbarum continua viriditas. auium siluestrium canora suauitas. riuulorum et fontium multiplicitas libani amenam efficiunt et iocundum. Item mons est medicine et sanitatis. ibi enim species aromaticae crescunt que sunt contra multos innumerebiles remedia et medelae. ibi cypressi et oliuae quorum liquores et resine sunt contra diuersas infirmitatum incommoda precipue medicine. Item mons leticie et iocunditatis. Nam in collibus libani crescit habundantia vini optimi et precipue leticie et hilaritatis maxime inductiuum. Item mons honorificus

in igne super altate holocausti. In hoc monte optulit abrahā holocaustū pro ysaach. quē dominus precepit ibidē immolari gen. xxiij. vbi dicit glosa iero. super illud verbū. vade in terrā visionis et offer filium tuum super vnum montium etc. Dunc montē hebrei dicunt esse illū in quo postea templū cōditū est in arca cenā iebusei in monte mozia quā idcirco ille luminans et lucens interpreta. quia ibi est dabit. hoc ē oraculū dei et lex et spiritus qui inspirat prophetas et docet homines veritatē. huasq; iero. In eodem loco creditur iacob dormiisse et ascendendū angeloz per scalā vidisse visionē vt patet gen. xxviii. vbi dicit glosa super illud verbū. Non est hic aliud nisi domus dei etc. Hoc dicit q; p̄uādit templū et dei cultū ibidem futurū fuit autē iste locus collis a latere montis syon vbi edificata est postea turris dauid. Unde patet ex predictis q; mons mozia fuit mōs visionis et reuelatōis. mons sacrificij et oracōis. mōs prophēcie et instructiois. mons luminis sū illuminatōis. mons angelice frequentatōis. mōs diuine apparitōis. mons misericordie et appiatiōis.

De nebo :

Nebo mons ē in terra moab. in s̄tate phasga contra iericho. de hoc monte vidit moyses terrā promissionis et ibidē mortuus ē. postq; terrā fuit cōtemplat⁹ vt dicit iero. et p; in historijs numeri. xxv. vij.

De hoc :

Mons hoc est mōs in extremis finibus terre edon. in quo monte mortuus est aaron iubente dño in āno. xl. postq; egressus est de egipto cū esh anno. c. xxxiij. vt dicit numeri. xxx. iij. fuit autē tricesima mansio in qua remanserūt filij israhel postq; egressi sunt de egipto. sicut dicit in li. iij. c. xxx. Cū mouissent castra de cades venerūt in monte hoc. qui ē in extremis finibus terre. In hoc monte suscepit eleazar filius aaron p̄mo sacerdos eius principatū.

De oliueto :

et ripā fuit cētus quē dñs oracōis et quietis grā sepius frequentauit et subitauit. Vñ et ibi captus fuit p̄mo in ceto q; gethsemani dñs est vt dicit ier. x. xij. et ibi em̄ sc; in pede mōtis fuit quondā villula dicta gethsemani cui⁹ ceteri tunc t̄pis adhuc ibi erāt vt dicit aug⁹ et illoz locū cetoꝝ dñs ex consuetudine frequētabat. Sic autē mōs fuit ad orientalem partē templi. et ideo mane illuminabat sole ceteri de vespere vero et de nocte illustrabat ex fulgore a luminariis templi resplendēte. Et iō merito mons luminis dicebat. cū q̄a a celo et a templo lumē recepiebat. cū etiā q̄a lucia materia olei sui habūdāciā alijs impendebat vt dicit aug⁹. In h̄ monte erāt quidā viail⁹ noie bethphage qui sacerdotū erat. in cuius mōtis latere erāt ciuitas dicta bethania que fuit ciuitas marthe lazari et marie vt dicit glosa sup math. xxi. De hoc monte dñs celos ascendit. et sup eundē montē ad iudiciū apparet vt p; in act. i. tā in lā q; in glō. In hoc monte edificauit salomō delubra ecclesia vt p; i. reg. v. Et ideo uatus ē mōs oliue et appiatiōis. mōs offensiois. iij. reg. xxiij. sc; q̄a in illis ydol⁹ offendit salomō deū suū.

De olympo :

Olympus est mōs macedonie excel⁹ sus nimis. ita vt sub illo nubes esse dicant vt dicit virgilius. Nubes excessit olympus. Dicit⁹ ē autē olympus q̄si ololampus id est quasi celū. Sic mons macedoniā a tracia diuidit. Tante em̄ sublimitatis est mons olympi q; oēs excedit aetis turbines et alias passiones. Vñ phi ibi ascendentes vt fitus et celsus stellarū inspiciēt. ibi viuere non poterāt nisi seū spōgias cū aqua ferēt et sic p; aque attractioez acē reddēt et geof. floze sū spissioze vt dicit magister in hist.

De ozeb :

Ozeb mons est in regione madiā vt dicit iero. iuxta arabiam in deserto qui dicitur...

Lib 14

R **D**e alpihus
 Ipsi montes sūt alpi i capite ger-
 manie vt dicit phi. q̄ a ppetuo v̄toꝝ
 flatu et tēpstatū impetū sic dicitur. nam ri-
 pheus in greco impetus dicitur in latino Di-
 citur autē alpes. i. alti montes ad quorū caui-
 mina non nisi p̄ altos pedes collū et aliorū
 inferioꝝ montū puenit In his alpibz sūt p̄-
 ptue niues. frequētes nubes. sociū et flūmū
 m̄gnorū capita et origies bestie et fere siluestres
 aues multiplicēs et maxime illi⁹ generis vo-
 lucres q̄ ale deno cēt sūt in cētēs vt dicit phi

R **D**e rupibus:
 Vps sūt altissimi montes solidissi-
 mi et fortes oīa altitudinem alioꝝ
 mōtū eminetes tēpstatū impetus et
 ymbriū flurū oīnue capiētes ppter qd̄
 suspicialiter diluēt et duriores mōtis ptes et
 opaciores in petra mutata rupes innumera-
 biles aque efficiunt. q̄ tūcūq; aut rupes ex-
 teri⁹ multū habeāt soliditatis et asperitatis
 intus tamē habent aliq̄t spongiositatis et o-
 cuitatis. vñ humores ibidē attracti et collec-
 ti sepe p̄ capita fontū scaturiunt et erūpunt
 Venti etiā et aque cauernas rupiū intrāt et
 sūt aliq̄do causa terremot⁹ ex ai⁹ violēcia
 rupes q̄sq; corruūt et p̄cipit solis aūibus
 vt aquilis et vltimo rupiū cacumina per-
 uia inueniūt. rupibz etiā maris littora fi-
 stuntur et ad duriciam rupis vndarū et p-
 cellatū impetus eliduntur. Foca munitioni-
 bus apta in rupibz rep̄iūt. auium et ani-
 malium latibula in rupibus construuntur
 nebulis et nubibus capita montium obuol-
 nuntur. Rabijs solaribus in ortu solis sum-
 mitates rupium perfunduntur. Rupes etiā
 diantur quia ad ruxendum sunt difficiles
 sine em̄ ferri violēcia rupes nullaten⁹ p̄fobi-
 ūt et d̄ p̄fidiis etiā rupiū vms p̄fidi lapides
 et metallorū varie species sepi⁹ extrahūt
 ptes autē eminentes i p̄ruptis rupibz diūt sco-
 puli a scopim qd̄ est intēdere vel speculari q̄a
 inde loca remotissime spectantur

S **D**e sephara:
 Sephara mōs ē oriētis i iudea vt di-
 cit iero⁹ iuz̄ que habitauerūt filij ye-
 tha. filij hembre quos ioseph⁹ dicit venisse
 de inde in sephora ad que locū classes salois
 cū q̄busdam omercijs infra tres annos veni-
 re osuenerūt hec est tharsis terra et port⁹ ma-
 ris vnde serui salomonis aurū et argenti si-
 mias et pauones et dētes elephātinus detu-
 leēt vt p̄. iij. rēg. x.

S **D**e segor:
 Egor ē mons puulus qui et bala di-
 cit ē iuz̄ iudomā vt dicit iero⁹. in q̄

edificata fuit vrbs que ad p̄ces loht liberata
 est vbi crescit vinea balsami insignū pristi-
 ne fertilitatis et poma palmarū Inmet autē
 mari mortuo et fuit in eo postea positū p̄hibi-
 um romanorū De hoc dicit p̄sa. xv. vbi di-
 cit. glo. q̄ vinula vabaf. ppter lasciuam o-
 stringens quia bis cōmissa. tercio terremotu
 corruit que robusta p̄māisset si post libera-
 tionem non peccasset.

S **D**e monte synai:
 Ina est mons cuius pars est orep
 et est in arabia in prouincia madiā
 De hoc monte dicit Josephus in libro. ij.
 antiquitatū Syna mons est excellus et ad
 pasqua egregius optimas herbas ferens. E-
 ratq; hec oppidū ibi habitare deum et ideo
 p̄mittebāt ibi nemo pascebat oues q̄a pastores
 illuc ābulare mīne p̄sumebāt huic mōti ap-
 p̄inquans moyses p̄digū vidit sc; ignem
 rubum obutētem et eius viriditatem et flo-
 rem nullatenus depascentem et eius ramos
 fructiferos nullo incendio deuantem q̄
 uis flamma velox et vhemens nimis esset
 vñ de illo igne dominus ad moysen loūt⁹ ē
 Itē idē. li. iij. ascēdit moyses in syna q̄ mōs
 est excellentissim⁹ in illis regionibz et ppter
 altitudinē magnitudinis sue et scopulorum
 p̄ceteritatē nō solū ē hominibz inaccessibilis
 vey etiā cū labore videti potest et q̄a hmo erat
 domini circa eū habitare erat terribilis et in-
 adibilis vniūis. circa tabernaculo hui⁹ mōtis he-
 brei sua tabernacula loauerūt et ibi deū vide-
 re i igne et in nube et ipm̄ p̄sonalit loq̄tē au-
 dire meruerūt. di. itaq; mōs synai mōs die
 hitacōis angelice itaq; tacōis mōs lumis et
 pluuię et vocis. mons pascue et refectōnis
 mōs sapiēcie et etubicōis. quia de illo mōte
 domin⁹ moysen et populū instruebat et e le-
 gem d̄ferēbat mōs misericordie et p̄missōis
 q̄a mōs bona in audita populo p̄mittebat.
 mōs iustiēcie et oīniacōis. quia timorē in spi-
 ritalibz inferebat. Vnde mōs fuit fulguris
 et coruscacōis mōs tute et clangoris. mōs
 amicitie et cōfederacōis. quia mediante le-
 ge populuū ibidem sibi sempiterno federe
 v̄mebat mōs mūdicię et puritatis. mons le-
 ticie et iocunditatis. quia nulli ad montē ac-
 cedere potuerūt nisi qui mētē et corpe mundi-
 ciat. illi etiā q̄ mūdi erant cōm̄ domio cū leti-
 cia comedebant et bibeant. mons clemēcie
 et pietatis siue propiciacōis. mons sacri-
 ficij et oracōis nam ibi domino p̄molāt ac-
 p̄cibus moysi et supplicacionibus deū sibi
 placatum et propiciū audiebant.

De monte syon

Syon mons erat in iherosolymis sup cuius dicitur
erat arx siue turris dauid ibi posita p decore & defensione ciuitatis In
vno autē latere mōtis syon erat templū qd
mediū inter arcem et inferiorem ciuitatē
vt scz mūnicio arcis defenderet templū et
templū cū arce ptegeret ciuitatē Et ideo sepe
scriptura vocat iherusalē filiam syon qā hanc
filia protegitur a matre & subditur iph ma
tri sic ciuitas mifericōe tēplo fuit subdita arz
arci. Tante autem autoritatis et nobilitatis
inter ceteros montes fuit mons syon q
nō solum ciuitas ierosolima nec eciam ipsa
iudea vtrū eciam vniuersalis ecclesia tam ex
iudeis q̄ ex gentilibz congregata sepius in
pphetis a mōte syon denominatur sicut ibi
fundat in eplulacione vniūse terre mōs syo
latere aquilonis. c. i. magni. Nam mons
fuit mons magne altitudinis et sublimitatis
magne fortitudinis et firmitatis. magne
plenitudinis & vbertatis. magne pulchritudinis
& amenitatis. maxime confidentie et
securitatis. maxime oplescie et loquacitatis
maxime leticie & epulacionis. pfecte iusticie
et sanctificationis. mons doctrine et erudicionis
sicut scriptū est ysa. ii. De syon eribit
sermo mons ppheticie et reuelacionis.

De selmon

Selmon est mōs in tribu effraim iuxta
omniū tribu manasse in quā ascendit
abymalech qd dicitur oia sic h
iuitas vt dicit iero. et legitur in d. iij. mons
p̄ multitudinem arborū densus et vmbrosus
p̄pter qd et selmō vmbra inter p̄tas. Est eciam
mōs irriguus aquis et ignibz niuibz pinguis
& pastuosus sicut dicit in ps. mox dealbabū
in selmon mons dei mons pinguis

De mōte sophin

Sophin est mons in tribu effraim in
loco armachen vnde dicitur fuit sa
niel vt dicit iero. fuit autē locus in
alto situs fertilis et graminosus. aquis irriguus
arboribz cōstitus et deliciosus. Hanc de
quo dicit ysa. xxxv. Est mōs inter montem
thabor et stagnū tyberi abis. Vbi et tota illa
regio saronā vsq; hodie est vata vt dicit
ierom. Omnis eciam regio a cesarea palestina
na vsq; ad opidum ioppe saronā dicitur iuxta
montem istū campi sunt fertilissimi vt dicit
glo. super ysa. xxxviii. tam frugibus quam
fructibus valde apti.

De mōte seon

Dns seon de q dicitur deu. iiii. dicit ps
mōtis galaad q̄ excedit p desertū vsq;

ad trāsiordanē vbi habitauit scō rex amoz
reor et cecidit in fontē ruben et gad. dimbie
tribus manasse vt dicit iero. sup iere. xlv. ibi
ascēdit galaad rē qre s de mōte galaad

De monte semerō

Semerō est mons de quo dicit iij.
pal. xiiij. li. mons in q̄ ē mō sebaste
vbi reliq̄e iohānis baptiste rēscit
vt dicit iero. in eode m quōdem mōte prius
edificata ē samaria a qua & tota regio postea
samaria ē vocata. hec ciuitas racione mōtis
fuit fortissima et ad expugnandū difficilia
Vnde et reges assiriorū mris sūptibz & belloz
maximis apparatibz eā tribz annis cōtinue
obsederunt et vix ppter angustia oia ipam
pualetū vitibus poterunt pmo vt dicit i. ro.
& ioh. nūq̄ eam expugnassent si i. h. hitatores
deum isrl adiuuādiā p̄uocātes plenā
cōfidentia habuissent domino et ipsius legē
nullatenus reliquissent. Istius mōtis p̄p̄e
tates qre s de mōtibz isrl & ibi plene iucies

De monte seyr

Dns seyr de quo sepius habet mencio
in scriptura est idē q̄ & mons edon de
quo sup sufficienter dictum est. quere
de mōte edon sū esau trinomi em erat esau

De monte taboz

Taboz est mons in medio cāpo vt dicit
Iero. sup iere. c. xvi. et ē mōs mtra
rotunditate sublimis distans ad p̄o
cesarea. p̄ mlibz ad orientālē plagā & fuit in
omniō zabulō ysachar & neptalim. Hic mōs
inter totius terre p̄missiois montes maxie
est famosus racione hitatatis. fertilitatis. a
menitatis. fortitudinis et firmitatis. gleba
em illius mōtis est fertilis vineis oliuis et
alijs arboribz fructiferis heril aer ibi ē sa
lubris ros frequēs & dulcis. vber tā tēpane
q̄ serotin. mediocritas ibi arborū p̄citas q̄
nō deponūt hyeme vel estate comā vel virore
sūū. ibi autū multigenaz canorus somtus et
anora suauitas quarum voce afficiē auditis
pennarū varia dispositione ad eaz aspectū
p̄uocatur visus in carnū suauitate delectat
gustus & ideo multi sunt ibi auatp̄s auiculis
loam istum frequētātibz recia & tenditulas
imponentes sicut dicit Iero. super illū loam
osee. iiii. q̄ si rethe in p̄sū sup mōtē thabor rē
Sup omnia autē mōtē istū reddit amēdabile
p̄sencia saluatoris in hō monte donit i hoc
gracia oracionis p̄noctauit. in hō mōtē aliq̄
pauit populū & tam spirituali q̄ corpali pa
bulo recreauit i huius mōtis eciam sup̄cilio cōm
discipulis suis se trāsigurāre voluit et future
placitatis gloriā i suo corp̄e discipulū euclauit

De ziph

Ziph mons e squalidus et umbrosus in quo latuit dauid qui fugit a facie saul et est iuxta caemelon in monte caemeli in quo nabal caemelites quoda ha bitabat qui fuit de stiepe caleph vt dicit ie. Est aut mons multu nemorosus dumis et arboribus infructuosus confusus et saltuosus feris et ybiabus puuis speluncis et antris plenus et plurimu cauernosus et ideo fugiti uis et latere uolentibus congruus est et ig notis transuntibus periculosus

De collibus

Collis e tumor terre breuis terre pla nicie tuncens et ad montis alti tudine no attingens. Collis em mon te est inferior sed terra alciore et dicitur tumul? quasi tumes tellus vt dicit ysid. unde solent colles montiu esse pedes. Nam de collibus ad montes solemus ascendere alciore. Et dicuntur colles a colendo quia cu minori labo re coluntur qd motes et plus qd montes ab om nibus incoluntur et inhabitantur plus aeri et ca loxi solari qd inferior terra exponuntur et ideo fructus in collibus ad maturitate cicius pdu cuntur ymbre et rore celesti plus colles qd val les profundunt. Et ideo fructus accrescentes in collibus alijs dulciore et sapidiore inueni unt. Item inter infima terre superficie et summa montis altitudine tenent colles mediu quo ad suu et ideo aer crassior et spissior i coll epi in monte puriore uero et subtiliore qd in valle. Puriores em et nobiliores recipiunt colles ipressiones et influencias a superioribus qd val les et ideo tam fructus qd gramina sunt in col libus salubriora qd in vallibus et alijs ptibus meliora vt dicit arist. Item colles cicius recipiunt ra dioz solis illuminatione qd valles et velociore a nubibus ireracione. De montibus etia descendunt torrentes et riuuli super colles et de collibus deriuant ad caestria et ad valles

De valle

Vallis est terra decliuis ac depressa in montiu medio collocata vt dicit ysid. Est aut uallis aquar a riuul fontiu defluenciu receptaculu et uhiaculu. vni patet qd valles a riuulis ex montibus ema nantibus irrigan et ex illorz circuitu in flo ribus fecundant frondiū et floz viore cici? decorant. a montiu et colliū eleuacoe obum brant. In vallibus etia fit maior radioz sola riū cursus ac obstructio ac obfusio. Et ideo calidiore impressiones in vallibus qd in montibus generantur ppter qd in vallibus cicius qd in montibus resoluuntur niues. ex quaz dif

fusiote loca ciciencia humectant vt dicit macrob. Et ideo valles calide turbide geof se et vaporose per expienciam iudicant. quaz habitatores calidis et humidis passionibus sepius molestant vt dicit arist. Domus et edificia in vallibus constituta minus ventoz et tempestatu incommodis appellunt qd illa q in montibus collocant. Nam montiu obiectu tuent et a pcellaz mundanciu impetu defen sant. terremoto incole valliu raro infestant cuius ratio e quia partes terre in valles te sidentes magis comprimunt et sibi inuice for cius adunant. Et ideo venti illas partes dif ficilius penetant et subintant. ppter qd par tes ille quia minime sunt caue et porose mi nime a ventoz subintanciu impetu agitant. ppter qd non mouent vt dicit arist. Ad val les etia defluunt sordes et ibi diuicius reserua tur. ppter aeris corpulencia valles cicius qd montes grossis et fumosis vaporibus obnu bilant et densis tenebris obscurant. Vn partes valliu plus qd montiu profundant ad centru et a celi circuitencia plus elongant. Item ex aquaz multiplici cursu et limi ac luti obiectu paludes quasi inuadabiles in valli bus frequentissime coadunant. et loca ad tiliuadandu difficilia inueniunt. Item ex hu moz habundancia carices et gramina in valli bus maxime nutriunt. salices et alie infruc tuose arbores in vallibus plus qd in monti bus crescere dimofantur.

De campo

Campus secundum ysid. e terre planicies nec depressa vt uallis. nec excreto vt montes. et ideo quia equalis est pedibus campus est vocatus. a camis greco qd breue vel equale dicit in latino. Et est campus lo cus planus et inaltus. nec vomere sulcatus nec sterore impiguatus. sed potius deambu lationi vel deductioni aut militari exercicia cioi iuxta ciuitatu habitacula deputatus sepe communis et publicus omnium aspectibus expo situs vbius reipublice ascriptus nulli apus sed omnium utilitatibus assignatus.

De agro

Ager vt dicit ysid. li. x. v. dicit. eo qd in eo aliquid agat. omnis em ager vt ait varro aut e aruus. i. saciona lis. aut constitus. i. arboribus aptus aut pascu alis. qui a herbis tm pro animalibus vacat aut florens ortus se. flozibus et apibus aptus. Unde fm antiquos ager est terra alta. rus uero terra inalta vt silua et pasua in qua ta peus qd lac haberi potest unde et rusticus no minat. Nam agrestiu hec prima et ociosa

felicitas est. vñ q̄ ager dicit̄ a pascuis. quia a diuisoribus agroꝝ vicinis pascendi gracia est relicta sicut alluuius dicitur ager. que paulatim fluuus in agrum reddit sic q̄ artissimus dicit̄ ager. quia a certis lineaz in iuris non atinet sed arce finis eius obiectu motu q̄ arce q̄ etia fluuioꝝ. Sic q̄ noual ager dicit̄ primu pascuis. huc q̄a alternis annis vacat vt renouet suas vites. Noualia em̄ semel cum fructu erunt et semel vacua sine fructu remanebunt. Aliqū etia dicit̄ ager squalidus q̄n excolidus sic dicitur. eo q̄ a cultura iam exierit sicut excolidus eo q̄ a solitudine iam discesserit. Aliqū dicit̄ ager vlginosus id est semper humidus. nam humidus dicit̄ qui quicq; siccat. vlgio aut̄ est humor terre naturalis ab eo nunq; recedit. Quasi ysid. li. xv. ca. p. iij. Ager est igit̄ locus exerceat̄ laboris q̄ sudoris. nam cu labore ager excolitur ligone preatit. fodit. euerit. vine aperit semine ferit. mstro tegit. vore q̄ ymbre perfruidit. spinosis sepibus circudat q̄ munit hyeme gelu q̄ frigore ostendit. in estate estu et caumate vrit. vore suo verno tpe colitur. in autumno collectis fructibus iterato pscm̄ di. vore q̄ sic alternatis laboribus continue lacessit.

De predio.

Prediu fm̄ ysid. dicit̄ quasi preuidiu eo q̄ sibi a patre familias in oibus preuidet. Et ē pprie locus in quo a patre familias in medio agroꝝ suoz domiciu preparat. vel dicit̄ prediu. eo q̄ antiqui agros quos bello ceperat p̄de nomine possidebant vt dicit ysid.

De prato.

Pratu est cuius fecicopia armenta tuent. cui veteres romani nome dederunt. eo q̄ sit locus qui protinus e paratus. quia culture labore non requirit vt dicit ysid. Et io tali a loca dicunt̄ prata. q̄a ab fenu et ab graminibus sunt parata. Prata sicut de fluminibus. rivulis. q̄ fontibus irrigant. et ideo pp̄ter humoris habundancia herbaru radicibus nutrimentu continue ministrant. herbis q̄ floribus diuersi generis decorant. Et ideo pp̄ter venant̄ et vident̄ qua preterbunt pulchritudine prata ridere dicunt. Prata etia suo virore delectat̄ visu suo odor̄ efficiunt olfactu. graminu suoz sapore reficiunt gustu. pratoꝝ herbe q̄ flores mel apibus administrant. lactis copia in armētis q̄ gregibus gulant q̄ augmentat. vulnera curant et contra diuersos morbos remediū prestant.

De deserto.

Desertu est terre spaciū sic dicit̄. q̄a ab hominu frequentatione q̄ habi-

tatione deserit. nec ab hominibus colit̄ nec inhabitat vt dicit ysid. Et h̄ dicit̄ aliquies pp̄ter terre sterilitate huc pp̄ter aeris int̄perie. seu pp̄t aquaz q̄ fontiu defectibilitate huc pp̄ter hostiu vastitate. vnde desertu est inaltu spinis ac sentibus plenu. reptilibus et venenosis animalibus peruis. bestiaru q̄ feraz siluestriu domiciliu. fugitiuoz q̄ latrocinacu habitaculum. terra sitis et ariditatis. terra estus q̄ squaloris. terra vastitatis q̄ herolis terra deuiz q̄ errois. Nam in deserto vie sūt deuie. calles et semite non sūt trite. miris et alijs fructibus infertuos consistit atq; plane. arenose. lapidose. puluerulente. festulente. et alijs incommodis itinerantibus plurimu oneroso. Et dicunt̄ deserta vt dicit ysid. quia non ferunt. vnde loca siluaru et montiu que a semie vacua deserta deserta nuncupant. Non min⁹ tamē deserta dicunt̄ loca prius inhabitata q̄ post casu aliquo desolata vt dicit̄ idem.

De heremo.

Heremus autem est inuisa solitudo. a paucis nisi a fuis q̄ bestijs habitata. vnde heremite dicunt̄ homines deserta solitudinis appetentes. se ab aspectu hominu sequestantes. Dicit̄ h̄ heremus m̄per contrariu ab heredo heres. quia pauci ibi herent atq; manent. Vel dicitur heremus quasi herens humus. quia dura et oparta solet esse terra. que heremus vel solitudo vsu aliter est vacata. In locis autem heremiticis q̄ solitarijs ferz siluestres. libetius q̄ in alijs locis eua gantur. securus omorantur. Ibi dem etia pp̄ter nemoꝝ spissitudine q̄ siluaru multitudinem vlucos siluestros dulcius mōdulantur. ibidem etia midificant q̄ ouersant. Et ideo pp̄ter feratu multitudinem et auuū frequentia. talia loca quāuis sint solitaria aliquando a venatoribus frequentantur ibi etia auapū laquei et recia sepis occultant. Taliū etia locoꝝ habitatores pluribus laboribus exponuntur. nunc gelu. nunc estu expunt. nunc rore. nunc hyeme. nunc pruina nunc niue p̄fidunt. nunc nisi fossan a latronibus vel venatoribus inq̄erant. Et ideo locus heremiticus quū multu habet afflictionis tedij et laboris. plurimu tamen optinet cōmobi q̄ quietis.

De antro.

Antro ab atro est dicit̄. eo q̄ atris tenebris q̄ horridis e suffusu vt dicit ysid. Est em̄ pp̄riu bestiaz in cauis manenciū latibulu in quibus latitantes p̄de insidiant. q̄ io specus a ipseclado antz dicit̄.

quia inde post suas pedas diligencius spe-
culan^r ut dicit ysid. Est aut^m antru in estate
frigidu^m in hyeme vero calidu^m q^{uod} fetibus ani-
malium nutriendis q^{uod} occultandis est apu^m ex-
sutoribus aut^m v^{er}o v^{er}o aialium fetidum est q^{uod} coz
ruptu^m .

De fossa .

Fossa a fodiendo est dicta eo q^{uod} sit
terra vitibus q^{uod} ingenio fodientiu p
fundata . que q^{uod}to plus in sua sup^{er}
cie terra accumulata erigi^{tur} . tanto inferi^{or} am-
plius pfundat . q^{uod} q^{uod}to altior est q^{uod} pfundior
tanto eius t^{er}ris diffinitis difficili^{or} q^{uod} p^{er}iculose in
uenit qua^m qlibet cadendo facillime ingredie^{re}
sed post casu^m de ipsa facillit non epie^{re} ut dicit
g^{reg} . Ideo ecia^m dicit iero . sup^{er} ex^{er} . p^{er} . leo in
foueis capie^{tur} . Nam facta fouea ouis vel cap^{re}
in eius fundo ponit^{ur} . cuius odore allectus leo
fouea^m p^{er}de gracia ingredit^{ur} . sed post q^{uod} ea in
gressus fuerit . ibide^m ne exeat de t^{er}ra^m . Fouea
ecia^m intra fouea a latere ad modu^m spelunce
fobif que ad modu^m astule p^{er}ant que de fa-
cili claudie^{tur} q^{uod} de difficili aperit^{ur} . Qu^{oniam} ergo leo
videt se non posse de prima fouea egredi^{re} . t^{er}
mens venatoru^m venabula . latendi gra^m . sed q^{uod}
fouea^m ingredit^{ur} . et ibi in cauea ad hoc pata
claudie^{tur} . capie^{tur} et captiuus detinet^{ur} ut dicit
iero . fouee ecia^m v^{er}o v^{er}o sunt q^{uod} necessarie . q^{uod}
fossatis ciuitates q^{uod} castra ne hostibus para-
ant munire^{tur} . fossatis insup^{er} terraru^m spacia
et habitaculo^m terminant ab inuicem diuidunt
replent nichilomin^{us} fouee aquis in quib^{us}
piscis q^{uod} reptilia diuersi generis nutriunt^{ur} v^{er}
et fouea quasi fouens aquas est dicta . Na^m
in foueis fouentur et seruantur aque nunc
fluuibiles nunc stantue . nunc eas iubitit^{ur}
toru^{er}tes q^{uod} pluuie . nunc in eis erupunt capita
fontiu^m q^{uod} saturant riuu^{os} aque viue . Suma
vero q^{uod} p^{er}cipua q^{uod} omniu^m municionu^m fortitu-
do q^{uod} tutela solet esse fouea q^{uod} in lato q^{uod} in lo-
go in alto q^{uod} in pfundo ordine agruo est pata
Nam inaccessibilis est locus sic munitus .
nisi aggera nauigio vel ponte talis fouea
transeat^{ur} ut dicit ieronimus .

De spelunca .

Spelunca est fouea subterranea a spe-
culando dicta . quia p^{ro}pter sui latitu-
dine^m ab circumspicendu^m est apta . latu-
em et a parte luci expositu^m habet introitu^m . h^{ab}
in fine . sine^m siue terminu^m habet artu^m . Unde
spelunca locis est subterraneis . primo quide^m
euidens et lucidus in ingressu . deinde obscu-
rus q^{uod} turbid^{us} in p^{ro}gressu . t^{er}ra^m durus artus q^{uod}
hispid^{us} in egressu . h^{ab} t^{er}ra^m egressus aliqui^m potuit
inueniri ut dicit d^{omi} . In locis aut^m minea-
libus vbi effodiuntur lapides q^{uod} metalla po-

tissime sut speluce . que quide^m racione extrac-
tionis lapidu^m seu metallo^m remanet vacua
quibusda^m t^{er}ra colu^mpnis siue alijs appodia co-
nibus ne corruant sunt fulcite . De^{re} t^{er}ra^m vel
nimia mole terre . colu^mpnie ille desuper aggra-
uate . siue appie materie mollicie resolute . su^m
fundi inferioris humore relaxate corruunt q^{uod}
sic omnia in illis speluncis epistecia obruunt
et ofundunt . vnde in speluncis manere peri-
culosu^m est et difficile . tu^m quia frigide sunt et
humide . obscure . instabiles q^{uod} incerte . tu^m ecia^m
quia hispide et duce . in superficie graues et in
infimo cauee q^{uod} pfunde . S^{unt} ecia^m loca agrua
occulta^m feraz q^{uod} habitaco^m sordiu^m q^{uod} imundi-
cia^m depositio^m . expentiu^m q^{uod} alio^m t^{er}ra^m m^uhoi

De cauerna .

Cauerna est terra cauata a cauado d^{omi}
eo q^{uod} partes terre cauent^{ur} q^{uod} p^{ro}fer^{re}
a reptilibus q^{uod} ab inuicem vel per par-
tiu^m op^{er}atione^m siue euacuatione^m ; q^{uod} eiectione^m di-
uidat^{ur} . In cauernis siquide^m mures q^{uod} reptilia
et vermes suas faciunt mansiones . ad quas
con^uer^{te}nt q^{uod} timent vel vident sibi imminere
ab extrinseco aliquas lesiones . Ad cauernas
ecia^m tam lapidu^m q^{uod} arboru^m . q^{uod} fugiunt volu-
cres columbe sc^{ilicet} q^{uod} turtures . q^{uod} vident aqui-
las q^{uod} accipitres in aere venientes . Similiter
herinacii amiauli q^{uod} lepores fugiunt ad cauer-
nosos lapides . q^{uod} audiunt canes vel presen-
tium venatores . In cauernis ecia^m tam terre
q^{uod} arboru^m mellificantes sepe apes . nidificat que
da^m volucres latitant ecia^m q^{uod} in cauinis colubri
et serpentes . qui sepe ledunt q^{uod} pungunt vene-
noso morsu homines et bestias ad tales cau-
nas appropinquantes . terra insup^{er} q^{uod} est ex-
se cauinosa q^{uod} spogiosa patit^{ur} sepe motu^m q^{uod} agi-
taco^m ex vento subititate poros suos q^{uod} eplere
ex au^o agitaco^m g^{er}at^{ur} terremot^{us} ut dicit aris .

**Explicit liber quartus decimus . Incipit
quintus decimus de prouincijs :**

De terre aut^m partibus et di-
uisionibus prouincijs per quas
orbis generaliter est diuisus
pauca huic op^{er}i sunt adiu-
uante domino breuiter in-
ferenda . Non t^{er}ra^m de singulis
est dicendu^m . s^{ed} solummodo de hijs de quib^{us} facta
scriptura sepius inuenit^{ur} facere mencionem .

De orbe .

Orbis aut^m ut dicit ysid . li . xv . tripha-
cie est diuisus . Nam vna pars asia
alia europa . tertia affrica appellat^{ur} .
quas tres partes orbis veteres non equalit

Diuisio orbis

Asia, Europa, Africa partes mundi